VERONICA CHINDE

OBSERVAȚII ASUPRA REALIZĂRII SINTETICE *VS* ANALITICE A MAI-MULT-CA-PERFECTULUI ÎN SUBDIALECTUL BĂNĂȚEAN

În această lucrare ne-am propus să urmărim modul în care se realizează mai-mult-ca-perfectul în subdialectul bănățean, pornind de la datele furnizate de materialul cules pentru NALR – Banat, completat cu cel publicat în ALR II, s.n., vol. VII (Verbul), ALRM II, s.n., vol. IV şi culegerile de texte dialectale din zona Banatului.

În primul rând ne-a interesat exprimarea analitică sau sintetică a mai-mult-ca-perfectului, atrăgând atenția şi asupra altor aspecte interesante notate de către anchetatori/culegători în materialul cercetat.

Motivul pentru care am urmărit acest aspect din morfologia mai-mult-ca-perfectului este faptul că Banatul reprezintă o zonă lingvistică interesantă din punctul de vedere al realizării analitice *vs* sintetice a m.-m.-c.-p.

Materialul de bază l-au reprezentat fişele cu chestiunile referitoare la m.-m.-c.-p., adunat pentru NALR – Banat de către autorii acestuia: E. Beltechi, I. Faiciuc, N. Mocanu şi, parțial, de Maria Purdela Sitaru şi Eugen Dorcescu, sub coordonarea lui Petru Neiescu, respectiv: [105] *văzusem*, [196] *tuşisem*, [338] *luasem*, [347] *ținusem*, [411] *dormisem*, [535] *fugisem*, [603] *cântasem*, [1082] *cosisem*, [1270] *țesusem*, [1779] *cususem*, [1805] *cumpărasem*, [1818] *vândusem*, [1867] *dădusem*, [1926] *avusesem*, [1942] *stătusem*, [1958] *fusesem*. Dintre cele 16 chestiuni amintite, doar chestiunea [338] *luasem* a fost cartografiată în vol. IV, h. 761 din NALR – Banat. Celelalte chestiuni vor fi redate ca MN într-unul dintre volumele ulterioare.

Nu vom intra în amănunte în legătură cu structura morfologică a celor două tipuri de m.-m.-c.-p. (analitic/sintetic), precizăm doar faptul că *Tratatul de dialectologie românească* (Craiova, 1984, p. 263) menționează o modalitate sintetică şi una analitică – cea alcătuită din perfectul compus al auxiliarului *a fi* şi participiul sau gerunziul verbului de conjugat.

La o primă analiză a materialului, constatăm că cele două modalități (sintetică/analitică) coexistă în multe dintre punctele anchetate. Un alt aspect observat este „inconsecvența” cu care subiecții anchetați au răspuns; respectiv, pentru unele chestiuni s-au obținut forme analitice, pentru alte chestiuni forme sintetice, uneori paradigme complete pentru ambele modalități.

DACOROMANIA, serie nouă, IX – X, 2004 – 2005, Cluj-Napoca, p. 221-228

Punctele în care s-au înregistrat numai forme analitice pot constitui câteva arii, care au însă, pentru chestiuni diferite, granițe diferite. Dacă am nota toate punctele în care s-au notat forme analitice, la toate cele 16 chestiuni, am obține o arie cu o extindere maximă, cuprinzând marea majoritate a punctelor cartografice: 9, 11, 12, 15, 17, 19, 20, 22 – 26, 28, 31, 33 – 39, 61, 63 – 65, 67, 69 – 74, 76, 78, 79, 81, 83 – 85, 88 – 90, 92, 95. Aria cea mai restrânsă o întâlnim pentru chestiunea [1958] *fusesem*, unde forme analitice apar doar în punctele 47 şi 76, şi numai pentru pers. I sg. Însă pentru această chestiune nu s-au notat neapărat forme sintetice în celelalte puncte; majoritatea formelor notate sunt de perfect simplu sau perfect compus pentru m.-m.-c.-p., sau, pur şi simplu, informatorii nu au recunoscut nici una dintre cele două modalități (chiar sugerate fiind).

Formele exclusiv sintetice apar într-o arie compactă în partea de sud extrem, însă în restul teritoriului anchetat formele sintetice apar, de obicei, alături de cele analitice, acest fapt demonstrând dubla posibilitate de exprimare a m.-m.-c.-p.

Acest lucru este susținut şi de comparația pe care o putem face între formele de m.-m.-c.-p. notate în ALR II, s.n. şi cele din NALR – Banat, în punctele corespondente în cele două atlase: Pecinişca, Secăşeni, Ghilad, Vălcani, Chizătău, pentru chestiunile *cântasem* şi *văzusem* (ALR II, s.n., [4515], [4660], h. 2017 – 2019, 2020).

Tabelul 1

Situația comparativă între cele două atlase

ALR II, s.n., h. 2017 – 2019		NALR – Banat	
Pct. cart.	*cântasem* pers. [1 – 6]	Pct. cart.	*cântasem* pers. [1 – 6]
2	[1,2] #; [3,6] – ; [4,5] –	16	[1 – 6] sintetic
29	[1,2] sintetic; [3,6] analitic; [4,5] sintetic	28	perfect compus
36	[1 – 6] analitic	44	#
47	[1 – 6] –	62	#
76	[1 – 6] analitic	85	sintetic; [2] imperfect
	văzusem [1]		*văzusem* [1-6]
2	?	16	[1 – 6] sintetic
29	?	28	[1 – 3] analitic; [2,5,6] perfect compus
36	analitic	44	[D] #; perfect compus
47	–	62	[D] #
76	analitic	85	[σ] [1] sintetic; [2] imperfect; [1,6] analitic

Comparația poate continua, chiar şi fără a avea la dispoziție informația din ALR II, s.n., însă deosebirile se pot constata la fel de uşor (avem în vedere celelalte chestiuni prezente în NALR – Banat, în aceleaşi puncte cartografice (vezi *Tabelul 2*).

Tabelul 2

Pct. cart.	338 *luasem*	347 *ținu-sem*	1082 *cosi-sem*	1270 *țesu-sem*	1779 *cusu-sem*	1805 *cum-păra-sem*	1818 *vân-du-sem*	1867 *dădu-sem*	1926 *avu-se-sem*	1942 *stătu-sem*	1958 *fusesem*
16	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6	♦	♦	♦	♦	♦	♦	♦	♦	♦
28	anal. 1 – 3	anal. 1 – 6	anal. 1 – 6	anal. 1 – 6	♦	sint. 1	♦	sint. 1	sint. 1	♦	♦
44	?	[D]#	#	#	#	#	#	anal. 1 – 3	anal. 1	#	#
62	#	[D]#	#	#	#	#	#	#	#	#	sint. 1
85	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6	sint. 1 – 3	sint. 1, 3	sint. 1 – 3	♦	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6	sint. 1 – 6

(♦ = forme din paradigma altor timpuri: perfect compus, perfect simplu, imperfect etc.)

Un alt aspect foarte important este faptul că în foarte multe puncte au fost notate forme analitice sau sintetice pentru o persoană (foarte adesea pers. I sg.), iar pentru celelalte persoane informatorul a continuat cu forme din paradigma perfectului simplu sau a perfectului compus (de cele mai mute ori), însă chiar şi cu forme de imperfect sau viitor.

Astfel, paradigmele notate (fie analitice, fie sintetice) sunt, nu de puține ori, incomplete.

Această situație poate avea, credem, două explicații.

(1) Mai-mult-ca-perfectul nu este un timp utilizat în mod curent, existând, eventual, în fondul latent al vorbitorilor, la care anchetatorul poate ajunge doar făcând apel la chestionarea directă[1].

(2) Fiind scos din contextul obişnuit (discursul), valoarea temporală a mai-mult-ca-perfectului este mai greu de stabilit şi, prin urmare, informatorul recurge la paradigme temporale la care se raportează în mod imediat, direct, timpurile absolute[2] (respectiv perfectul simplu sau perfectul compus), fiind mai accesibile, în timp ce mai-mult-ca-perfectul, ca timp de relație, necesită o raportare la un alt moment decât cel al vorbirii (în situația dată, trecut), fiind anterior acestei acțiuni trecute (punctul de reper).

În privința primei explicații posibile, avem argumente în răspunsurile informatorilor sau în comentariile anchetatorilor. Exemple: chest. [105] *văzusem*, în pct. 30, [D], se obține răspunsul *i̯o am̥ fu̯oz‿văzút* de la informatorul I, care, precizează anchetatorul, preferă perfectul compus; informatorul II menționează atât

[1] Vezi Orza, 1983, p. 181-189.

[2] Pentru conceptele de timp relativ, timp absolut, vezi *Gramatica limbii române*, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei, 1963, p. 234; Iordan, Robu, 1978, p. 346, 438; Cristina Călăraşu, *Despre timpurile de relație în limba română*, în SCL, XXVII, 1977, nr. 1, p. 37-38.

forme sintetice, cât şi forme de perfect simplu şi perfect compus, iar sugerat: *ai̯ foz‿văḑút;* în punctul 51, chiar în urma întrebării directe, nu se obţine un m.-m.-c.-p. sintetic, forma analitică de pers. I, obţinută tot în urma întrebării directe, e însoţită de comentariul informatorului „se zice, da rar”; în pct. 70, informatorul neagă forma perifrastică, cea sintetică apare doar pentru pers. I sg., iar pentru restul persoanelor sunt notate forme de imperfect sau perfect compus; în pct. 72 anchetatorul notează: „la acest verb nu pot obţine nicio formă de m.-m.-c.-p., numai perfect compus”, iar forma perifrastică e confundată de informator cu diateza pasivă; în punctul 78, nota anchetatorului: „nu reuşesc, nici în urma întrebării directe, să obţin vreo formă de m.-m.-c.-p., nici simplu [sintetic – n.n.], nici perifrastic [analitic – n.n.]”; în pct. 86 sunt obţinute doar forme de perfect compus, dar, notează anchetatorul, „spontan a folosit însă *l-or fost ţînút*”; în punctul 92 informatorul II menţionează o formă sintetică pentru pers. I sg., cu precizarea „rar”, şi una analitică, tot pentru pers. I sg., iar în punctul 94, tot două forme (analitică şi sintetică) pentru aceeaşi persoană, dar din nota anchetatorului aflăm că „nu e folosită nicio formă în mod curent. Se înlocuieşte prin perfect compus sau perfect simplu uneori”.

Pentru chestiunea [196] *tuşisem*, în pct. 14, pentru pers. I sg. se obţine o formă sintetică, însă informatorul se corectează, dând forme de perfect compus, pentru toate persoanele; în pct. 47, în urma întrebării directe nu se obţine nicio formă de m.-m.-c.-p. sintetic, informatorul emite forme de perfect compus, iar forma sugerată *am fost tuşî́t*, *„ai̯a să mai̯ ḑîşˡ̂e”*; în pct. 66, direct nu se obţine o formă sintetică, iar informatorul adaugă *„nu să prea zîśe”*; în pct. 79 se obţine forma *au fu̯ost‿ᵗuşî́t*, sugerat se obţine şi *tuşî́săm*, dar „apoi trece pe perfect simplu”; în pct. 80, informatorul I dă forme de perfect compus, iar informatorul II, pentru pers. a III-a sg. *tuşî́să*, însă „restul nu mai merg”, spune anchetatorul; în pct. 88 [ε] *ćar atũś tuşî́săm*, [k] *tuşám, tuşáu̯, „c-alcum nu să pu̯ắće”*. Pentru chestiunea [603] *cântasem*, în pct. 84, I, sunt notate forme de perfect simplu, perfect compus, imperfect, dar nu m.-m.-c.-p.; „nu se ştie nici perifrasticul”, comentează anchetatorul; în pct. 90 informatorul emite forma analitică *am̩‿fu̯ost cîntát*, dar pentru pers. a II-a sg. trece la perfect compus; pentru forma sintetică răspunsul este: *cîntám, nu se spune cîntásem*.

Pentru chestiunea [1082] *cosisem*, în pct. 72 se obţin forme de imperfect, perfect compus şi forme sintetice, la care se adaugă precizarea: *La noi̯ aşá să spuńe: i̯o cosî́săm, dar i̯ei̯ or fost cosî́t, or fost gáta cu co̱asa.* Pentru chestiunea [1779] *cususem*, în pct. 50, [D]#; se dau forme de perfect compus, informatorul nu recunoaşte nici forma analitică: *i̯o am fost cosút, nu*; în pct. 92 informatorul II face precizarea*: nu prę, i̯o cosúsăm, nu*.

Pentru chestiunea [1805] *cumpărasem*, în pct. 24 răspunsul este *cumpărásem,* cu nota anchetatorului: „cam rar, celelalte persoane nu le continuă”. Iar exemplele ar putea continua.

Cea de a doua explicație posibilă este aceea că m.-m.-c.-p., fiind un timp de relație, necesită o situare în context, o raportare la un moment anterior momentului vorbirii, deci mediat, indirect. O astfel de punere în relație se poate face mai greu prin intermediul chestionării directe sau poate crea confuzii în mintea informatorului.

Şi în acest caz, răspunsurile şi comentariile subiecților anchetați oferă explicații menite, de cele mai multe ori, să explice contextul temporal al acțiunii la care se face referire, să reuşească să ,,plaseze" acțiunea în ,,spațiul" mai mult ca perfectului (acțiune încheiată înaintea unei alte acțiuni din trecut), fără a recurge la sufixe temporale sau verbe auxiliare (formă sintetică sau analitică), însă apelând la prepoziții, conjuncții şi locuțiuni conjuncționale, adverbe şi locuțiuni adverbiale de timp, care, prin sensul lor, marchează anterioritatea față de punctul de referință – trecutul[3].

Exemple: chest. [105] *văzusem*, pct. 35, [D] *am văzút* ***înaínća*** *ta*; pct. 42 *l-am văzút* ***năi̯ínće dă śĕ*** *l-ai̯ văzú‿tu;* pct. 50 *am văḑút* ***năi̯ínća*** *ti̯a;* pct. 57 *am̦‿văzút* ***năi̯ínća*** *lui̯;* pct. 72 *am* ***mai̯*** *văzút;* pct. 78 *l-am văḑút* ***pî́nă*** *n-a-nśę́pi la cu̯ºásă;* chest. [196] *tuşisem*, în pct. 58, unde se obțin forme de perfect compus, cu explicația *dac-ai̯· tuşíd‿**mai̯ năi̯ínće**;* chest. [338] *luasem*, pct. 35 *ai̯ lu̯åt* ***nai̯ínće;*** pct. 50 *am lu̯åt* ***pî́nă*** *n-ai̯ viń́ít tu;* chest. [603] *cântasem*, pct. 41 *am cîntát* ***năi̯ínća*** *ti̯a;* pct. 83 *am cîntát şî i̯ĕu̯* ***đemult;*** chest. [1805] *cumpărasem*, pct. 29 *am cumpărát* ***đemult;*** chest. [1818] *vândusem*, pct. 35 *am vindút,* ***pînă*** *tu ai̯ viń́ít, i̯o am vindút;* pct. 29 *am dat* ***đĕmult;*** chest. [1958] *fusesem*, pct. 80, după ce informatorul răspunde cu forme de perfect compus, adaugă: *ńi-i̯ vórba măi̯ i̯úće.*

Există şi situații în care informatorul ,,suplimentează" situarea temporală a mai-mult-ca-perfectului prin aceste mărci (prepoziții, conjuncții, adverbe), odată cu menționarea formelor analitice sau sintetice; în acest caz, prin dubla ,,caracterizare" a mai-mult-ca-perfectului, dovedind, pe de o parte, cunoaşterea exactă a valorii temporale a acestuia, sau/şi, pe de altă parte, ,,hipercaracterizându-l", ca urmare a întrebării, uneori devenită directă, a anchetatorului: chest. [105] *văzusem*, pct. 42, I, *l-am foz‿văḑút înăi̯ínća ti̯a*, II, *l-am fᵘoz văzú năi̯ínćĕ;* chest. [338] *luasem*, pct. 49, II, *l-am foz‿lu̯åt năi̯ínće da a mă anunța*; pct. 53, II, [σ] *am foz‿lu̯at năi̯ínća ti̯ę;* chest. [535] *fugisem*, pct. 73, [σ] *fuĝísăm păn n-a veńí i̯ei̯;* chest. [1082] *cosisem*, pct. 83, *l-am fost cosî́t fî́nu cînd o veńít plu̯ai̯a;* pct. 89 l-*am fost cosî́t năi̯ínćĕ dă ploi̯*. După cum putem observa din aceste contexte explicite, formele analitice predomină.

Pentru a avea o imagine şi mai cuprinzătoare asupra mai-mult-ca-perfectului în Banat, am apelat la textele dialectale culese în această zonă, cu speranța că în texte, contextul nefiind creat în mod artificial, vom găsi exemple care să ne ajute să

[3] De altfel, această situație este amintită şi de *Gramatica* Academiei, vol. I, 1963, p. 234: *Am citit această operă înainte de a cunoaşte pe autor.*

optăm în favoarea unei explicații cât mai plauzibile. Însă textele oferă destul de puține exemple de m.-m.-c.-p. De exemplu, în textele culese de E. Petrovici (*Valea Almăjului*, p. 84, textul 72): *Şî atunśa Pătru o dzîs către fată să-i̯ capći-n cap. Iel* ***o fost adurmit*** *şi fata dă-mpărat l-o stropit c-o lacrămă cînd o văzut că ię̯să bălauru.* La D. Şandru (*Lăpujul de Sus*, p. 166, textul XXX) *Aša yo m-am dus kalare d'i-acasă šî kayi y-****am fost l'egat*** *aklo la torište* (idem); *yo-n an*ᵘ (1963) *m-am dus la săpat° la Breazo*ʷ. *M-****am fost răzńit*** *d'i muyère. Şi muyèrea mè š-o luvat aklo-o ortakă…*(*Valea Almăjului*, p. 176, textul III).

Raportate la numărul de pagini/texte, situațiile de utilizare a mai-mult-ca-perfectului sunt foarte puține. Există şi în texte modalități lexicale de a reda anterioritatea față de un moment trecut, întâlnite şi în răspunsurile informatorilor pentru NALR – Banat: *În Băń' o omorît leii* ***năinći*** *şi* ***pră urmă*** *o iişit o scúrpie cu doauăsprăśi capići* (*Valea Almăjului*, p. 65, textul 7); *Dîn povestîrili bătrîńilor aşa să şćie că,* ***năinće dă*** *Rumîń o fost un popor ungur aşădzat* (*ibidem*, p. 77, textul 58); *să duc fię̯ćili únđ-o cosît [flăcăii]* ***măi năi̯ínći*** (ALRT, II, punctul 5 Ždrelo – Iugoslavia).

Numărul mic de forme de m.-m.-c.-p. nu e datorat contextelor puține, explicația o găsim în faptul că vorbitorii/povestitorii utilizează timpurile absolute (vezi *supra*) şi în contexte în care s-ar justifica un m.-m.-c.-p. Am ales pentru ilustrare câteva situații: *Împăratu o-ntrăbat fata că cum* ***o scăpat*** [scăpase]. *Iel vrię s-o dźe dup-aăla cari-o* ***scăpat****-o* [scăpase/o fost scăpat] *pră ia şî să-i dźę źumătaći împărățîia lui* (*Valea Almăjului*, p. 84, textul 72); *Atunś să năcăjăşće că l-o storît pră fraći-so şi fraći-so l-****o scos*** [scosese/l-o fost scos] *pră iel* (*ibidem*, p. 86, textul 73); *Ăya or spus k-****or furat*** *oaya* [furaseră/o fost furat] *š-****or băgat****-o* [băgaseră/o fost băgat] *aklo* (*Lăpujul de Sus*, p. 166, textul XXX); *Atunci boyèryu, auzînd aša – yel* ***o-auzît*** [auzise/o fost auzit] *ursîtorile šĭ-****o făcut*** [făcuseră/o fost făcut] – *šĭ-o dat śin-sut'e d'i galbenĭ pră kopil şi l-o luvat* (*Valea Almăjului*, p. 180, textul XIII).

Alte aspecte referitoare la mai-mult-ca-perfect

1. *Tratatul de dialectologie românească*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984, p. 263, aminteşte, cum spuneam şi la început, faptul că forma analitică de m.-m.-c.-p. poate fi alcătuită şi din auxiliarul *a fi* la perfectul compus şi gerunziul verbului de conjugat (*am fost tuşind*). Între răspunsurile informatorilor la anchetele NALR – Banat nu am întâlnit nicio astfel de construcție (cum, de altfel, nu e notată nici în ALR II, s.n., vol. VII). În schimb, în textele dialectale cu care am lucrat, am întâlnit acest tip de construcție destul de frecvent: *Õ‿tsigan s-****o fost dukînd*** *într-on sfîntsit d'i sǫare p-on drum… Atunšĭ doy păcurarĭ* ***o fost askultînd*** *la yel* (*Lăpujul de Sus*, p. 155, textul X); *o fost odat-ũ‿pecurar' şi* ***o fost veńind*** *ku turma luy d'i* ʷ*oi p-on drum* (*ibidem*, p. 161, textul XX); *o fost ũ tsîgan,* ***o fost mînkînd*** *la slăyină myerkurya. Š-atunśya ũ rumîn zîśe kîtră yel…* (*ibidem*, p. 161, textul XXI). Credem că în exemple ca cele de mai sus, construcția formată din perfectul compus al

verbului auxiliar *a fi* şi gerunziul verbului de conjugat nu exprimă o valoare temporală de mai-mult-ca-perfect (acțiune încheiată înaintea unei alte acțiuni din trecut). Accentul, aici, nu este pe ideea de anterioritate față de un moment trecut, ci, mai degrabă, este vorba de exprimarea unei valori aspectuale: acțiune în desfăşurare (echivalentă cu imperfectul), raportată la un moment trecut, deci tot un timp de relație, dar nu m.-m.-c.-p.

2. În această lucrare nu ne-am propus să urmărim şi realizarea morfematică a mai-mult-ca-perfectului, însă dorim să atragem atenția asupra câtorva lucruri interesante şi din acest punct de vedere:

a) existența/păstrarea, pentru forma sintetică, a formelor etimologice de pers. I şi a II-a pl, fără infixul gramatical *-ră-* în aria de sud (ex.: *cusúsăm, cusúsăi̯, cusúsă,* ***cusúsăm, cusúsăț****, cusúră*);

b) existența, pentru forma analitică, la plural (pers. a II-a), a unor forme „acordate" de participiu (chiar şi pers. I şi a III-a pl.):

aț fu̯os tuşîț (pct. 95, chest. [196] tuşisem)

am̦ fost durmíț, as‿fost durmíț (pct. 55, chest. [411] *dormisem*)

am fost fuźíț, aț ~ ~, au̯ ~ ~ (pct. 17); *or ~ ~* (pct. 37); *aț fos ~* (pct. 61, chest. [535] *fugisem*)

aț fᵘost cîntaț, or ~ ~ (pct. 11); *am ~ ~, aț ~ ~, or ~ ~* (pct. 78, chest. [603] *cântasem*)

am fost cusuț (pct. 18, chest. [1779] *cususem*).

CONCLUZII

1. Din punctul de vedere al repartiției teritoriale a formelor analitice sau sintetice de mai-mult-ca-perfect, constatăm că aria formelor analitice este extinsă, cuprinzând majoritatea punctelor cartografice anchetate pentru NALR – Banat, chiar dacă, de la o chestiune la alta, ariile diferă ca extindere. Formele sintetice au şi ele o extindere foarte mare, de cele mai multe ori apărând în variație liberă cu mai-mult-ca-perfectul analitic. Zona Banatului reprezintă astfel o zonă de tranziție sau interferență între nordul teritoriului dacoromân (Maramureş, Transilvania, Crişana) şi sud (Oltenia, Muntenia, Dobrogea)[4]. Utilizarea celor două tipuri de m.-m.-c.-p. se constituie într-un argument în plus pentru considerarea Banatului ca zonă care se particularizează în privința valorilor temporale[5].

2. Paradigmele incomplete (analitice sau sintetice) de m.-m.-c.-p. notate de anchetatorii NALR – Banat sunt „completate" de către informatori cu perfect simplu şi perfect compus, în general, ideea de anterioritate fiind redată şi cu ajutorul mijloacelor lexicale (prepoziții, conjuncții, adverbe).

[4] Vezi, ALRM II, s.n., vol. IV, h. 1561-1564.

[5] Vezi, pentru acest punct de vedere, considerațiile lui E. Beltechi, *Perfectul simplu în graiurile bănățene actuale*, în DR, s. n., I, 1996 – 1997, p. 103-115.

3. M.-m.-c.-p. analitic, construit cu *a fi* şi verb la gerunziu este, de fapt, un imperfect, redând o valoare de acţiune în desfăşurare în trecut, nu una de acţiune încheiată înaintea unui moment trecut.

4. M.-m.-c.-p. bănăţean are unele particularităţi de flexiune:

– forme etimologice pentru pers. I şi a II-a pl. (fără desinenţa *-ră-*);

– participiu „acordat” pentru persoanele I – III pl., pentru forma analitică.

SURSE

ALR II, s.n., VII	= *Atlasul lingvistic român*, partea a II-a, serie nouă, vol. VII, redactor principal I. Pătruţ, Bucureşti, 1972.
ALRM II	= *Micul atlas lingvistic român*, partea a II-a, serie nouă, vol. IV, redactor principal I. Pătruţ, Bucureşti, 1981.
ALRT II	= Emil Petrovici, *Texte dialectale*, Sibiu – Leipzig, 1943.
Lăpujul de Sus	= D. Şandru, *Enquêtes linguistiques du Laboratoire de Phonétique Expérimentale de la Faculté des Lettres de Bucarest*, *Lăpujul de Sus*, în BL, III, 1935.
MCD	= *Materiale şi cercetări dialectale*, vol. II, Cluj-Napoca, 1983.
NALR – Banat	= E. Beltechi, I. Faiciuc, N. Mocanu, sub coordonarea lui Petru Neiescu, *Noul atlas lingvistic român pe regiuni – Banat*, vol. I – IV, Bucureşti, 1980, 1997, 1998, 2005.
Valea Almăjului	= Emil Petrovici, *Folklor din Valea Almăjului*, în AAF, vol. III, 1935.
Vallée de L'Almăj	= Şandru, D., *Enquêtes linguistiques du Laboratoire de Phonétique Expérimentale de la Faculté des Lettres de Bucarest*, *Vallée de L'Almăj*, în BL, V, 1937.

BIBLIOGRAFIE

Eugen Beltechi, *Perfectul simplu în graiurile bănăţene actuale*, în DR, s.n., I, 1996 – 1997, p. 103-115.

I.-A. Candrea, O. Densusianu, Th. D. Sperantia, *Graiul nostru. Texte din toate părţile locuite de români*, vol. II, Bucureşti, 1908.

Matilda Caragiu Marioţeanu, Ştefan Giosu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Romulus Todoran, *Dialectologie română*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1977.

Cristina Călăraşu, *Despre timpurile de relaţie în limba română*, în SCL, XXVII, 1977, nr. 1, p. 37-47.

Florica Dimitrescu *et alii*, *Istoria limbii române*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978.

Gramatica limbii române, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978.

Ion Nuţă, *Vechimea şi răspândirea formelor de mai mult ca perfect perifrastic*, în MCD, II, Cluj-Napoca, 1983, p. 164-178.

Rodica Orza, *Timpurile de relaţie în graiurile populare (pe baza Atlasului lingvistic român)*, în MCD, II, Cluj-Napoca, 1983, p. 181-189.

Al. Rosetti, *Istoria limbii române (de la origini până la începutul secolului al XVII-lea)*, ediţie definitivă, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986.

Tratat de dialectologie românească, coordonator V. Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984.

G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, în „Jahresbericht des Instituts fűr Rumänische Sprache zu Leipzig”, III, 1896, p. 198-332

Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21